

Temat 20. Eucharystia (2)

Msza Święta jest ofiarą we właściwym i szczególnym sensie, ponieważ u-obecnia (czyni obecną) we współczesnej liturgicznej celebracji Kościoła jedyną ofiarę naszego odkupienia, dlatego że jest pamiątką tej ofiary i udziela jej owoców.

12-12-2012

1. Ofiarniczy wymiar Mszy Świętej

1.1. W jakim znaczeniu Msza Święta jest ofiarą?

Msza Święta jest właściwą i szczególną *Ofiarą*, „nową” w stosunku do religii naturalnych i ofiar rytualnych Starego Testamentu. Jest *Ofiarą*, dlatego że Msza Święta uobecnia (czyni obecną) we współczesnej liturgicznej celebracji Kościoła, jedyną ofiarę naszego odkupienia, dlatego że jest pamiątką tej ofiary i udziela jej owoców (por. *Katechizm*, 1362-1367).

Kościół, za każdym razem kiedy celebrowa Eucharystię, jest powołany do przyjęcia daru, który ofiaruje Chrystus, a w związku z tym, do udziału w Ofierze swojego Pana, ofiarując się razem z Nim Ojcu za zbawienie świata. W związku z tym można stwierdzić, że Msza Święta jest Ofiarą Chrystusa i Kościoła.

Przyjrzyjmy się z większą uwagą tym dwóm aspektom Tajemnicy Eucharystycznej.

1.2. Eucharystia – sakramentalna obecność odkupieńczej ofiary Jezusa Chrystusa

Jak tuż przed chwilą powiedzieliśmy, Msza Święta jest prawdziwą i właściwą Ofiarą ze względu na jej bezpośrednią relację sakramentalnej tożsamości z jedyną, doskonałą i ostateczną Ofiarą Krzyża[1]. Ta relacja została ustanowiona przez Jezusa Chrystusa podczas Ostatniej Wieczerzy, kiedy to dał On Apostołom, pod postaciami chleba i wina, *swoje Ciało złożone w ofierze i swoją Krew przelaną na odpuszczenie grzechów*, uprzedzając w pamiątkowym obrzędzie to, co wydarzyło się historycznie, niewiele później, na Golgocie. Od tego czasu Kościół, pod przewodnictwem Ducha Świętego i dzięki Jego mocy, nie

ustaje w wypełnianiu nakazu powtarzania, jaki Jezus Chrystus dał swoim uczniom: „to czyńcie na moją pamiątkę!” (Łk 22, 19; 1 Kor 11, 24-25). W ten sposób „zapowiada” (uobecnia słowem i sakramentem) „śmierć Pana” (to znaczy, Jego ofiarę: por. Ef 5, 2; Hbr 9, 26), „aż [Pan] przyjdzie” (w związku z tym Jego chwalebne Zmartwychwstanie i Wniebowstąpienie) (por. 1 Kor 11, 26).

Ta zapowiedź, to sakramentalne ogłoszenie Tajemnicy Paschalnej Pana, ma szczególną skuteczność, ponieważ odkupieńcza Ofiara Chrystusa przedstawia się nie tylko *in signo* czy *in figura*, ale również staje się rzeczywiście obecna. Uobecnia się Osoba Chrystusa i upamiętniane zbawcze wydarzenie. *Katechizm Kościoła Katolickiego* wyraża to w następujący sposób: „Eucharystia jest pamiątką Paschy

Chrystusa, aktualizacją i ofiarowaniem sakramentalnym Jego jedynej ofiary w liturgii Kościoła, który jest Jego Ciałem” (*Katechizm*, 1362).

W związku z tym, kiedy Kościół celebrowe Eucharystię, przez konsekrację chleba i wina w Ciało i Krew Chrystusa, uobecnia się ta sama Ofiara z Golgoty, obecnie chwalebna; ten sam Kapłan – Jezus Chrystus; ten sam akt ofiarnego daru (pierwotna ofiara Krzyża), nierozdzielnie złączony z sakramentalną obecnością Chrystusa, dar zawsze aktualny w zmartwychwstałym i uwielbionym Chrystusie[2]. Zmienia się tylko zewnętrzny przejaw tego oddania: na Kalwarii poprzez Mękę i Śmierć na Krzyżu, we Mszy Świętej poprzez Pamiątkę-Sakrament: podwójną konsekrację chleba i wina w kontekście Modlitwy

Eucharystycznej (sakramentalny obraz Ofiary Krzyża)[3].

W sumie – Ostatnia Wieczerza, Ofiara Kalwarii i Eucharystia są ze sobą ściśle związane: Ostatnia Wieczerza była sakramentalną zapowiedzią Ofiary Krzyża. Eucharystia, którą wówczas ustanowił Jezus Chrystus, uwiecznia (czyni obecną) na przestrzeni dziejów jedyną Ofiarę odkupieńczą Pana tam, gdzie jest ona celebrowana sakramentalnie, aby wszystkie pokolenia mogły wejść w kontakt z Chrystusem i przyjąć zbawienie, które On ofiaruje całej ludzkości[4].

1.3. Eucharystia – Ofiara Chrystusa i Kościoła

Msza Święta jest Ofiarą Chrystusa i Kościoła, dlatego że za każdym razem, kiedy jest sprawowana Tajemnica Eucharystyczna, Kościół uczestniczy w Ofierze swojego Pana, wchodząc z Nim w komunie – ze

swoim ofiarnym darem dla Ojca – i z dobrami odkupienia, które dla nas pozyskał. Cały Kościół składa ofiarę i jest składany w ofierze w Chrystusie Ojcu przez Ducha Świętego. Tak stwierdza żywa Tradycja Kościoła, zarówno w tekstach liturgii, jak i w naukach Ojców oraz Urzędu Nauczycielskiego Kościoła[5]. Podstawa tej nauki opiera się na zasadzie jedności i współpracy między Chrystusem a członkami Jego Ciała, wyraźnie wyłożonej przez II Sobór Watykański: „w tak wielkim dziele, przez które Bóg otrzymuje doskonałą chwałę, a ludzie uświęcenie, Chrystus zawsze przyłącza do siebie Kościół, swoją Oblubienicę umiłowaną”[6].

Kościół składa ofiarę razem z Chrystusem

Udział Kościoła – hierarchicznie uporządkowanego Ludu Bożego – w darze ofiary eucharystycznej jest

uprawomocniony nakazem Jezusa: „to czyńcie na moją pamiątkę!” i odzwierciedla się w liturgicznej formule „*memores... offerimus... [tibi Pater]... gratias agentes... hoc sacrificium*”, często używanej w modlitwach eucharystycznych starożytnego Kościoła[7], a także obecnej w aktualnych modlitwach eucharystycznych[8].

Jak zaświadczaają teksty liturgii eucharystycznej, wierni nie są zwykłymi widzami aktu kultu sprawowanego przez celebrującego kapłana. Wszyscy oni mogą i powinni uczestniczyć w darze Ofiary Eucharystycznej, ponieważ na mocy chrztu zostali włączeni w Chrystusa i stanowią część „wybranego plemienia, królewskiego kapłaństwa, narodu świętego, ludu Bogu na własność przeznaczonego” (1 P 2, 9). To znaczy, nowego Ludu Bożego w Chrystusie, który On sam jednoczy wokół Siebie, aby z jednego krańca

ziemi na drugi składał Jego imieniu ofiarę doskonałą (por. Ml 1, 10-11). Wierni sprawują nie tylko duchowy kult ofiary własnych uczynków i całego swojego istnienia, ale również – w Chrystusie i z Chrystusem – składają czystą, świętą i nieskalaną Ofiarę. Wszystko to niesie ze sobą sprawowanie powszechnego kapłaństwa wiernych w Eucharystii.

Ofiara Kościoła i ofiara Chrystusa nie są stawiane obok siebie, tylko utożsamiają się ze sobą. Wierni nie składają ofiary innej niż ofiara Chrystusa, ponieważ jednocząc się z Nim, umożliwiają, aby On włączył ofiarę Kościoła do swojej ofiary, w taki sposób, żeby ofiara Kościoła stała się tą samą ofiarą Chrystusa. I to On – Jezus Chrystus – składa ofiarę duchową wiernych włączoną w swoją ofiarę. Relacja między tymi dwoma aspektami nie może być scharakteryzowana jako zestawienie

ani jako następstwo, tylko jako obecność jednej ofiary w drugiej.

Kościół jest składany w ofierze razem z Chrystusem

Kościół, w zjednoczeniu z Chrystusem, nie tylko składa ofiarę eucharystyczną, ale jest również składany w ofierze w Chrystusie, ponieważ jako Ciało i Oblubienica jest nierozdzielnie zjednoczony ze swoją Głową i Oblubieńcem.

Nauczanie Ojców jest w tej kwestii bardzo jasne. Dla Świętego Cypriana *ofiarowany Kościół* (niewidzialna ofiara wiernych) jest symbolizowany w liturgicznej ofierze darów chleba i wina zmieszanego z kilkoma kroplami wody jako materii Ofiary Ołtarza[9]. Dla Świętego Augustyna jest jasne, że w Ofierze Ołtarza cały Kościół jest składany w ofierze ze swoim Panem i że objawia się to w samej celebracji sakramentu: „Całe to odkupione państwo, czyli

zgromadzenie i społeczność ludzi świętych, jako powszechna ofiara składane jest Bogu przez Wielkiego Kapłana, który także sam w swojej męce ofiarował się za nas, abyśmy stali się ciałem tak wielkiej Głowy, i przyjął postać sługi... Oto co jest ofiarą chrześcijan: „Wszyscy razem tworzymy jedno ciało w Chrystusie” (Rz 12, 5). Kościół nie przestaje powtarzać tej ofiary w znanym wiernym sakramencie ołtarza, przy czym wie, że w tym, co ofiaruje, również sam składa się w ofierze”[10]. Dla Świętego Grzegorza Wielkiego celebrowanie Eucharystii jest bodźcem do tego, żebyśmy naśladowali przykład Pana, ofiarując nasze życie Ojcu, tak jak uczynił to Jezus. W ten sposób dotrze do nas zbawienie pochodzące z Krzyża Pańskiego: „Trzeba jednak, abyśmy składając Najświętszą Ofiarę sami siebie ze skrucą serca ofiarowali Bogu, ponieważ celebrując misteria Męki Pańskiej, powinniśmy

naśladować to, w czym bierzemy udział. Wtedy będzie to prawdziwa Hostia za nas dla Boga, gdy nas samych uczyni ona Hostią”[11].

Sama liturgia eucharystyczna nie przestaje wyrażać udziału Kościoła, pod wpływem Ducha Świętego, w Ofierze Chrystusa: „Wejrzyj, prosimy, na dar Twojego Kościoła i przyjmij Ofiarę, przez którą nas pojednałeś ze sobą. Spraw, abyśmy posileni Ciałem i Krwią Twojego Syna i napełnienie Duchem Świętym, stali się jednym ciałem i jedną duszą w Chrystusie. Niech On nas uczyni wiecznym darem dla Ciebie...”[12]. W podobny sposób prosi się w czwartej Modlitwie Eucharystycznej: „Wejrzyj, Boże, na Ofiarę, którą sam dałeś swojemu Kościołowi, i spraw, aby wszyscy, którzy będą spożywali ten sam Chleb i pili z jednego Kielicha, zostali przez Ducha Świętego złączeni w jedno ciało i stali się w

Chrystusie żywą ofiarą ku Twojej chwale”.

Udział wiernych polega przede wszystkim na wewnętrznym zjednoczeniu z Ofiarą Chrystusa, uobecnioną na ołtarzu dzięki posłudze celebrującego kapłana. Nie można w żaden sposób powiedzieć, że wierni „koncelebrują” z kapłanem[13], ponieważ tylko on działa *in persona Christi Capitis*. Współuczestniczą jednak w sprawowaniu Ofiary, przez powszechne kapłaństwo otrzymane na chrzcie. Ten wewnętrzny udział musi się objawić w udziale zewnętrznym: w Komunii Świętej (w stanie łaski uświęcającej), w odpowiedziach i modlitwach, które wierni odmawiają razem z kapłanem; w postawach, a także niekiedy w realizacji niektórych obrzędów jak czytanie czytań albo modlitwa wiernych.

Jeśli chodzi o współczesne Magisterium, wystarczy teraz zacytować następujący tekst z *Katechizmu Kościoła Katolickiego*: „*Eucharystia jest również ofiarą Kościoła. Kościół, który jest Ciałem Chrystusa, uczestniczy w ofierze swojej Głowy. Razem z Chrystusem ofiaruje się cały i łączy się z Jego wstawiennictwem u Ojca wszystkich ludzi. W Eucharystii ofiara Chrystusa staje się także ofiarą członków Jego Ciała. Życie wiernych, składane przez nich uwielbienie, ich cierpienia, modlitwy i praca łączą się z życiem, uwielbieniem, cierpieniami, modlitwami i pracą Chrystusa i z Jego całkowitym ofiarowaniem się, i nabierają w ten sposób nowej wartości. Ofiara Chrystusa obecna na ołtarzu daje wszystkim pokoleniom chrześcijan możliwość zjednoczenia się z Jego ofiarą*” (*Katechizm*, 1368).

Zacytowana przed chwilą doktryna ma fundamentalne znaczenie dla

życia chrześcijan. Wszyscy wierni są powołani do udziału we Mszy Świętej, poprzez sprawowanie swojego królewskiego kapłaństwa, to znaczy, z intencją ofiarowania własnego życia bez skazy grzechu Ojcu z Chrystusem – niepokalaną Ofiarą – w ofierze duchowo-egzystencjalnej. W ten sposób zwracają Mu z synowską Miłością i z dziękczynieniem wszystko, co od Niego otrzymali. W ten sposób Boża miłość – prąd miłości trynitarnej, działającej podczas sprawowania Eucharystii, przeobraża całą egzystencję wiernych.

Wierni powinni się starać, żeby Msza Święta rzeczywiście była *centrum i rdzeniem ich życia duchowego*^[14], ukierunkowując na nią cały swój dzień, swoją pracę i wszelkie działania. Jest to główny przejaw „duszy kapłańskiej”. Na tej zasadzie Święty Josemaría zachęca nas: „Walcz o to, aby Święta Ofiara

Ołtarza stała się ośrodkiem i źródłem twego życia wewnętrznego; w ten sposób, żeby cały dzień zamienił się w ciągły akt kultu - przedłużenie Mszy Świętej, w której uczestniczyłeś i przygotowanie do następnej - które wyrazi się w aktach strzelistych, w nawiedzaniu Najświętszego Sakramentu, ofiarowaniu twojej pracy zawodowej i twego życia rodzinnego...”[15].

Msze bez udziału ludu mają również charakter publiczny i społeczny. Ich skutki rozciągają się na każde miejsce i czas. Stąd jest wielce wskazane, żeby kapłani odprawiali Mszę Świętą codziennie, nawet kiedy nie uczestniczą w niej wierni[16].

2. Cele i owoce Mszy Świętej

Msza Święta jako sakramentalne uobecnienie Ofiary Chrystusa ma te same cele co Ofiara Krzyża[17]. Tymi celami są: cel latreutyczny (chwalić i uwielbiać Boga Ojca, przez Syna, w

Duchu Świętym); cel eucharystyczny (składać dzięki Bogu za stworzenie i odkupienie); cel przebłagalny (wynagradzanie Bogu za nasze grzechy) oraz cel błagalny (błaganie Boga o Jego dary i łaski). Wyraża się to w różnych modlitwach, które są częścią liturgicznej celebracji Eucharystii, zwłaszcza w *Gloria*, w *Credo*, w różnych częściach Anafory lub Modlitwy Eucharystycznej (prefacja, Sanctus, epikleza, anamneza, modlitwy wstawiennicze i doksologia końcowa), w *Ojcze nasz* oraz we własnych modlitwach każdej Mszy Świętej: w kolekcie, modlitwie nad darami, modlitwie po komunii.

Przez owoce Mszy Świętej rozumie się skutki, jakie zbawcza moc Krzyża, uobecniona w Ofierze Eucharystycznej, generuje w ludziach, kiedy przyjmują ją w wolny sposób, z wiarą, nadzieją i miłością do Odkupiciela. Te owoce niosą w sobie zasadniczo przyrost łaski

uświęcającej i intensywniejsze ukształtowanie egzystencjalne z Chrystusem, według szczególnego sposobu, jaki ofiaruje nam Eucharystia.

Te owoce świętości nie są określone identycznie u wszystkich, którzy uczestniczą w Ofierze Eucharystycznej. Będą one większe lub mniejsze w zależności od włączenia każdego w celebrację liturgiczną i od stopnia jego wiary i pobożności. W związku z tym w różny sposób z owoców Mszy Świętej korzystają: cały Kościół; kapłan, który odprawia Mszę Świętą i ci, którzy, zjednoczeni z kapłanem, uczestniczą w celebracji eucharystycznej; ci, którzy, nie uczestnicząc we Mszy, łączą się duchowo ze sprawującym ją kapłanem oraz ci, za których Msza Święta jest odprawiana, a którymi mogą być żywi lub umarli[18].

Kiedy *kapłan* przyjmuje ofiarę, żeby aplikować owoce Mszy Świętej w jakiejś intencji, jest poważnie zobowiązany, aby to zrobić[19].

Ángel García Ibáñez

Bibliografia podstawowa

Katechizm Kościoła Katolickiego,
1356-1372

Jan Paweł II, encyklika *Ecclesia de Eucharistia* z 17 kwietnia 2003 r.,
11-20

Benedykt XVI, adhortacja apostolska
Sacramentum caritatis z 22 lutego
2007 r., 6-15; 34-65

Kongregacja Kultu Bożego i
Dyscypliny Sakramentów, instrukcja
Redemptionis Sacramentum z 25
marca 2004 r., 36-47; 48-79

Lektury zalecane

Święty Josemaría Escrivá, homilia
*Eucharystia, tajemnica wiary i
miłości*, w: *To Chrystus przechodzi*,
83-94

J. Ratzinger, *Bóg jest blisko nas:
Eucharystia – centrum życia*,
Wydawnictwo M, Kraków 2002

J. Echevarría, *Eucaristía y vida
cristiana*, Rialp, Madrid 2005, ss.
17-48

A. García Ibáñez, *La Santa Misa,
centro y raíz de la vida del cristiano*,
w: «Romana» 15(1999), ss. 148-165

J. R. Villar – F.M. Arocena – L. Touze,
Eucaristía, en C. Izquierdo (dir.),
Diccionario de Teología, Eunsa,
Pamplona 2006, ss. 358-360

[1] *Katechizm Kościoła Katolickiego*
wyraża to następująco: „Ofiara

Chrystusa i ofiara Eucharystii są *jedną ofiarą*” (*Katechizm*, 1367).

[2] W ślad za tym *Katechizm Kościoła Katolickiego* stwierdza: „Chrystus oznacza i urzeczywistnia w liturgii Kościoła przede wszystkim swoje Misterium Paschalne. W czasie ziemskiego życia Jezus zapowiadał Misterium Paschalne w swoim nauczaniu i uprzedzał je przez swoje czyny. Gdy nadchodzi Jego Godzina (por. J 13, 1; 17, 1), przeżywa jedyne wydarzenie w historii, które nie przemija: Jezus umiera, zostaje pogrzebany, zmartwychwstaje i zasiada po prawicy Ojca „raz na zawsze” (Rz 6, 10; Hbr 7, 27; 9, 12). Jest to wydarzenie rzeczywiste, które miało miejsce w naszej historii, ale jest ono wyjątkowe, ponieważ wszystkie inne wydarzenia historyczne występują tylko raz i przemijają, znikają w przeszłości. Misterium Paschalne Chrystusa – przeciwnie – nie może pozostawać

jedynie w przeszłości, ponieważ przez swoją Śmierć zniweczył On śmierć, a ponadto to, kim Chrystus jest, to, co uczynił i co wycierpiał dla wszystkich ludzi, uczestniczy w wieczności Bożej, przekracza wszelkie czasy i jest w nich stale obecny. Wydarzenie Krzyża i Zmartwychwstania trwa i pociąga wszystko ku Życiu” (*Katechizm*, 1085).

[3] Znak sakramentalny Eucharystii nie powoduje ponownie, nie wytwarza ani nie odtwarza obecnej rzeczywistości stworzonej (nie odnawia znowu krwawej Ofiary Krzyża, ponieważ Chrystus zmartwychwstał i „śmierć nad Nim nie ma już władzy” (Rz 6, 9) ani nie powoduje w Chrystusie niczego, czego by już w pełni i ostatecznie nie posiadał: nie wymaga nowych aktów składania ofiary ani daru ofiarnego w Chrystusie uwielbionym). Eucharystia po prostu czyni obecną

rzeczywistość istniejącą wcześniej:
Osobę Chrystusa – wcielone Słowo,
które zostało ukrzyżowane i
zmartwychwstało – a w Nim akt
ofiarny naszego odkupienia. Znak
tylko nadaje Mu nowy,
sakramentalny sposób obecności,
pozwalając, jak zobaczymy później,
na udział Kościoła w Ofierze Pana.

[4] W związku z tym II Sobór
Watykański stwierdza: „Ilekcroć na
ołtarzu sprawowana jest ofiara
krzyżowa, w której „na Paschę naszą
ofiarowany został Chrystus” (1 Kor 5,
7), dokonuje się dzieło naszego
odkupienia” (konstytucja
dogmatyczna *Lumen gentium*, 3).

[5] Por. *Katechizm*, 1368-1370.

[6] II Sobór Watykański, konstytucja
Sacrosanctum Concilium, 7.

[7] Por. modlitwa eucharystyczna z
Tradycji Apostolskiej Św. Hipolita,

Anafora Addai i Mari, Anafora Świętego Marka.

[8] Por. Mszał Rzymski, I Modlitwa Eucharystyczna (*Unde et memores i Supra quæ*); III Modlitwa Eucharystyczna (*Memores igitur; Respice, quæsumus i Ipse nos tibi*); podobne określenia znajdują się w II i IV Modlitwie Eucharystycznej.

[9] Por. Św. Cyprian, *Ep.* 63,13: CSEL 3,71.

[10] Św. Augustyn, *De civ. Dei*, 10, 6: CCL 47, 279.

[11] Św. Grzegorz I Wielki, *Dialogi*, księga 4, 61, 1 (przeł. Ewa Czerny): SChr 265, 202.

[12] Mszał Rzymski, III Modlitwa Eucharystyczna: *Respice, quæsumus i Ipse nos tibi.*

[13] Por. Pius XII, encyklika *Mediator Dei*: DS 3850; Kongregacja Kultu

Bożego i Dyscypliny Sakramentów,
instrukcja *Redemptionis
Sacramentum*, 42.

[14] Por. Św. Josemaría Escrivá, *To
Chrystus przechodzi*, 87.

[15] Św. Josemaría Escrivá, *Kuźnia*,
69.

[16] Por. Sobór Trydencki, *Nauka i
kanony o Najświętszej Ofierze Mszy
Świętej*, rozdz. 6: DS 1747; II Sobór
Watykański, dekret *Presbyterorum
Ordinis*, 13; Jan Paweł II, encyklika
Ecclesia de Eucharistia, 31; Benedykt,
adhortacja apostolska *Sacramentum
caritatis*, 80.

[17] Ta tożsamość celów opiera się
nie tylko na intencji celebrującego
Kościoła, ale przede wszystkim na
sakramentalnej obecności samego
Jezusa Chrystusa: To w Nim wciąż są
aktualne i czynne cele, za które
ofiarował swoje życie Ojcu (por. Rz 8,
34; Hbr 7, 25).

[18] Aplikacja, o której mówimy – chodzi o szczególną modlitwę wstawienniczą – nie niesie ze sobą żadnego automatyzmu zbawienia. Do wspomnianych wiernych łaska nie dochodzi w mechaniczny sposób, tylko w zależności od ich zjednoczenia z Bogiem przez wiarę, nadzieję i miłość.

[19] Por. kan. kan. 945-958 KPK. Poprzez tę szczególną aplikację kapłan celebrujący nie wyklucza z błogosławieństw Ofiary eucharystycznej pozostałych członków Kościoła ani całej ludzkości, tylko po prostu obejmuje nimi niektórych wiernych w szczególny sposób.